

Samarbejde i landskabet om en foranstaltningsdom

Et værktøj til at skabe overblik over aktørerne
i samarbejdet omkring en borger med
foranstaltningsdom

Samarbejdsværktøj 2

Introduktion

Samarbejde i landskabet om en foranstaltning

Når en borger med udviklingshandicap får en foranstaltning, bliver samarbejdet ofte komplekst og svært at overskue.

Mange fagprofessionelle er involveret, og deres roller kan ændre sig undervejs. Det kan gøre det uklart, hvem der gør hvad, og hvornår de forskellige aktører skal inddrages. Det kan svække indsatsen og i sidste ende føre til en unødigt forlængelse af foranstaltningen.

For at foranstaltningen kan fungere i hverdagen og understøtte borgerens udvikling, er det afgørende, at både borgeren og de fagprofessionelle kan orientere sig i samarbejdet – forstå, hvem der gør hvad, og hvad det betyder i praksis.

Dette værktøj understøtter, at samarbejdet kortlægges og struktureres, så det bliver tydeligt, hvem der skal inddrages hvornår, og hvordan det foregår i praksis.

Om samarbejdsværktøjet

Dette er et samarbejdsværktøj, som kan bruges i arbejdet med at styrke samarbejdet omkring en borger med foranstaltning. Værktøjet kan indgå som en del af planlægningen af indsatsen.

Værktøjet tager udgangspunkt i en konkret borger og er opbygget i tre trin:

- Undersøgelse
- Drøftelse
- Planlægning

Trinene kan gennemføres samlet eller over flere møder.

Værktøjet er udviklet i projektet Domfældte med udviklingshandicap. På VIDEN PÅ TVÆRS kan du finde artikler, videoer, metoder og øvrige værktøjer, som kan understøtte arbejdet: <https://vpt.dk/projekter/mennesker-med-udviklingshandicap-og-dom>.

Gennemgang af værktøjet

Samarbejdet omkring en foranstaltning involverer mange aktører.

Med dette værktøj arbejder I med samarbejdet som et aktørlandskab omkring borgeren – nogle aktører er tæt på i hverdagen, mens andre inddrages i bestemte situationer.

Formålet er at skabe et fælles overblik, så det bliver tydeligt:

- hvem der er med
- hvilken rolle de har
- hvornår de skal inddrages

I kortlægger de aktører, der er omkring borgeren, og gør deres roller og ansvar tydelige. Det giver jer et bedre grundlag for at forstå, hvordan samarbejdet fungerer i praksis.

Værktøjet er opbygget i tre trin:

1

Trin 1: Undersøgelse

Her lærer I de forskellige aktører omkring en foranstaltning at kende og får et overblik over samarbejdslandskabet med afsæt i en case.

2

Trin 2: Drøftelse

Her undersøger I samarbejdslandskabet omkring en selvvalgt borger og drøfter, hvordan samarbejdet fungerer i praksis.

3

Trin 3: Planlægning

Her udvælger I de dele af samarbejdslandskabet, der kræver styrkelse eller afklaring, og laver konkrete aftaler om det videre samarbejde.

De tre trin giver jer et fælles og konkret overblik over samarbejdet omkring borgeren.

I får tydeliggjort, hvem der er involveret, hvordan roller og ansvar er fordelt, og hvor der er behov for at styrke samarbejdet.

Overblikket kan bruges som afsæt for fælles drøftelser og konkrete aftaler, der styrker koordineringen i hverdagen.

1 Undersøgelse

Formål

At kortlægge de aktører, der er omkring borgeren, og få overblik over deres roller i samarbejdet.

Lyt til podcasten og brug landkortet

Podcastserien er en del af Udviklingshandicap+, udviklet af Specialområde Udviklingshandicap, som formidler viden om mennesker med udviklingshandicap og kriminalitet og giver indblik i samarbejdet mellem de mange aktører omkring en foranstaltningsdom.

Find podcastserien her:

<https://vpt.dk/kerneomraader/borgere-med-saerlige-behov/podcastserie-om-udviklingshandicap-og-kriminalitet>

Lyt til afsnittet "Vejen gennem retssystemet for mennesker med udviklingshandicap". I afsnittet følger I Søren gennem et forløb fra kriminalitet til dom og møder de aktører, der indgår undervejs.

Mens I lytter, bruger I landkortet til at notere aktørernes roller. Notér stikord for hver aktør:

- Hvad er deres primære rolle?
- Hvornår indgår de i forløbet?

Læg mærke til, hvordan aktørernes rolle og betydning ændrer sig undervejs.

Podcasten er en del af serien Udviklingshandicap+, som formidler viden om mennesker med udviklingshandicap og kriminalitet og giver indblik i samarbejdet mellem de mange aktører.

Supplerende viden (valgfrit)

Artiklen beskriver KRIGU, som er et kriminalpræventivt gruppeforløb med fokus på at styrke borgerens forståelse af dommen og egen rolle i arbejdet med at forebygge ny kriminalitet og skabe udvikling.

Hvis I ønsker at fordybe jer yderligere, kan I orientere jer i artiklen "KRIGU: Sådan støtter vi borgere i at slippe af med dom" på: <https://vpt.dk/kerneomraader/borgere-med-saerlige-behov/krigu-saadan-stoetter-vi-borgere-i-slippe-af-med-dom>

Undersøgelse af et samarbejdslandskab

Bistandsværge

Samråd

Tilsynsforældre

Forældre

Statsadvokat

Borger

Politi

Sagsbehandler

Bostøtter

Behandler

2 Drøftelse

Formål

At få et fælles billede af, hvordan samarbejdet fungerer i praksis omkring en konkret borger.

Når samarbejdet er tydeligt og koordineret, bliver det lettere at arbejde målrettet med borgerens udvikling og muligheder for lempelse af dommen.

Sådan gør I

Vælg en konkret borger med en foranstaltningsdom, som I samarbejder med.

Udfyld et nyt landkort med udgangspunkt i borgeren.

1. Beskriv for hver aktør:

- Hvem er aktøren?
- Hvad er aktørens rolle i praksis?
- Hvordan indgår aktøren i samarbejdet i dag?

2. Nu drøfter I samarbejdet med de enkelte aktører:

- Hvordan fungerer samarbejdet i praksis – hvornår fungerer det godt, og hvornår opstår der udfordringer?
- Hvilken betydning har samarbejdet for borgerens udvikling og arbejdet med dommen?

3. Når alle aktører er gennemgået, zoomer I ud og ser på samarbejdslandskabet som helhed. Drøft herefter:

- Hvor i samarbejdslandskabet opstår der brud eller udfordringer?
- Hvilke af disse har størst betydning for borgerens udvikling og arbejdet med dommen?
- Hvilke samarbejdsrelationer er vigtigst at arbejde videre med?

Undersøgelse af et samarbejdslandskab

Bistandsværge

Samråd

Tilsynsførende

Forældre

Statsadvokat

Borger

Sagsbehandler

Politi

Bostøtter

Behandler

3 Planlægning

Formål

At omsætte jeres drøftelser til konkrete aftaler, der styrker samarbejdet.

Når samarbejdet er tydeligt og aftalt, bliver det lettere at handle koordineret i hverdagen og sikre, at indsatsen understøtter borgerens udvikling og muligheder for lempelse af dommen. Klare aftaler gør det lettere at samarbejde og følge op.

Sådan gør I

Tag udgangspunkt i jeres arbejde i trin 2.

1. Udvælg 2-3 samarbejdsrelationer, hvor der er behov for afklaring eller styrkelse.

2. Drøft, hvad der er behov for at tydeliggøre eller styrke i samarbejdet:

- Er der behov for at tydeliggøre ansvar og roller?
- Er der behov for at gøre samarbejdet mere overskueligt for borgeren?
- Hvordan kan samarbejdet i højere grad understøtte borgerens udvikling?
- Er der dele af samarbejdet, som kræver afklaring eller ændringer?

3. Aftal nu, hvordan I vil styrke samarbejdet.

For hver aktør udfylder I en cirkel på næste side:

- Hvem er aktøren?
- Hvad ønsker vi at styrke i samarbejdet?
- Hvad er næste skridt? Hvem gør hvad?

Hvem er aktøren?

Hvad ønsker vi at styrke i samarbejdet?

Hvad er næste skridt? Hvem gør hvad?

Hvem er aktøren?

Hvad ønsker vi at styrke i samarbejdet?

Hvad er næste skridt? Hvem gør hvad?

Hvem er aktøren?

Hvad ønsker I at styrke i samarbejdet?

Hvad er næste skridt? Hvem gør hvad?

Anbefaling til intern organisering af samarbejdet

I nogle sammenhænge kan det være en fordel at samle koordineringen af samarbejdet hos en eller få personer, fx en domsansvarlig eller domskoordinator. Det kan bidrage til overblik, ensartethed og kvalitet i samarbejdet med andre aktører. Organiseringen bør tilpasses den lokale kontekst.

De vigtigste dokumenter og hvor du finder dem

Når en borger har en foranstaltningsdom, er det afgørende, at I sætter jer grundigt ind i dommen og de centrale dokumenter i sagen. Denne viden danner grundlag for indsatsen og har betydning for, om dommen på sigt kan lempes eller ophæves. Her er de vigtigste dokumenter og kilder:

- **Dommen (domsudskrift)**

Beskriver, hvad borgeren er dømt for, og hvilke vilkår der gælder.

Findes i kommunens sag eller udleveres fra retten (kræver ofte samtykke).

- **Mentalerklæringen**

Giver viden om borgerens funktionsniveau og behov for støtte.

Udarbejdes til retten og kan indhentes via kommunen eller statsadvokaten (ofte med samtykke eller efter konkret vurdering).

- **Handleplan (§141)**

Beskriver mål og indsats og kobler dommens krav til hverdagen.

Findes i kommunens journalsystem.

- **Pædagogisk plan**

Omsætter handleplanen til konkret støtte i hverdagen.

Findes hos bostedet eller bostøtten.

- **Samrådsudtalelser (hvis de findes)**

Faglige vurderinger, der kan pege på justeringer i indsatsen.

Findes i kommunen (i de kommuner der anvender samråd).

- **Social- og Boligstyrelsens håndbog: Sigtede og domfældte borgere med udviklingshandicap**

Samler lovgivning og giver overblik over den kriminalpræventive sociale indsats.

Findes på www.sbst.dk

- **Rigsadvokatmeddelelsen om psykisk afvigende kriminelle**

Beskriver de forskellige typer foranstaltningsdomme.

Findes på www.retsinformation.dk

- **Udgangsbekendtgørelsen**

Fastlægger regler for udgang og hvem der kan give tilladelse.

Findes på www.retsinformation.dk

- **Service-loven (kap. 24 og 24 d)**

Regler for magtanvendelse og særlige indgreb.

Findes på www.retsinformation.dk

Viden, metoder og værktøjer

På VIDEN PÅ TVÆRS finder I artikler, metoder og værktøjer til arbejdet med borgere med udviklingshandicap og dom:

<https://vpt.dk/projekt/mennesker-med-udviklingshandicap-og-dom>

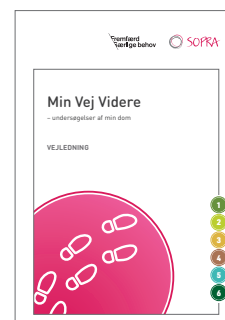
Materialerne er udviklet i projektet *Domfældte med udviklingshandicap*, som har haft til formål at styrke indsatsen og samarbejdet omkring borgere med foranstaltningsdom. Projektet bygger på vidensindsamling, undervisningsforløb og bidrag fra eksperter og har resulteret i artikler, metoden *Min vej videre* samt en række værktøjer til praksis.

Min vej videre – en kriminalpræventiv metode

Min vej videre er en metode med samtaleværktøjer, der understøtter samarbejdet med borgeren. Metoden:

- hjælper borger og fagperson med at forstå dommen
- støtter borgeren i at fastholde håb og drømme
- gør det muligt at arbejde med realistiske mål
- kan bidrage til, at dommen på sigt lempes eller ophæves

Materialet består af samtaleværktøjer og en vejledning til fagprofessionelle.

Artikler – sådan arbejder I i praksis

På vpt.dk finder I artikler samlet under temaet "*Sådan gør du – arbejdet med foranstaltningsdomme*". Artiklerne giver indsigt i centrale opgaver og konkrete greb i arbejdet med borgere med dom – fra forståelse af dommen og arbejdet med mål og motivation til samarbejde, dokumentation og udtalelser.

Artiklerne kan bruges som fælles fagligt afsæt i arbejdet med konkrete sager.

Samarbejdsværktøjer – støtte til centrale situationer

Dette samarbejdsværktøj er en del af en serie på seks værktøjer til arbejdet med borgere med foranstaltningsdom:

1. Samarbejde når en foranstaltningsdom træder i kraft
2. Samarbejde i landskabet om en foranstaltningsdom
3. Samarbejde mellem myndighed, tilsyn og bostøtte
4. Samarbejde med bistandsværgeren
5. Samarbejde om udgang
6. Samarbejde om den årlige udtalelse

Værktøjerne tager afsæt i typiske situationer i praksis og kan bruges til at skabe overblik, styrke samarbejdet og kvalificere indsatsen.

De indeholder refleksionsspørgsmål og understøtter arbejdet i konkrete situationer.

Om udviklingen af metode og samarbejdsredskaber

Metoden *Min vej videre* og samarbejdsværktøjerne er udviklet af Sopra for Fremfærd Særlige Behov i projektet *Domfældte med udviklingshandicap*. Projektet har haft til formål at styrke indsatsen og samarbejdet omkring borgere med udviklingshandicap og foranstaltningsdom.

Metoden og samarbejdsværktøjerne bygger på en fælles videns- og udviklingsproces med vidensindsamling, interviews, undervisningsforløb, afprøvning i praksis og bidrag fra borgere, fagprofessionelle, ledere og videnspersoner på området.

Undervejs blev det tydeligt, at der er brug for viden, metoder og værktøjer, som kan skabe bedre sammenhæng mellem borgerens håb og drømme, dommens vilkår, de kriminalpræventive mål, samarbejdet på tværs og den nødvendige dokumentation.

En særlig tak skal gå til Line Søgaard, kriminolog, og Nina Navntoft-Pedersen, psykolog, fra SUA – Specialområde Udviklingshandicap, Region Midtjylland.

Allerede før projektet blev sat i gang, havde vi mødt og ladet os inspirere af deres kriminalpræventive gruppeforløb KRIGU. KRIGU viste fra begyndelsen, at man kan arbejde tydeligt, konkret og recovery-orienteret med borgere med udviklingshandicap og dom. At borgerens håb, drømme og ønske om at komme videre ikke skal sættes på pause, fordi der er en dom. Tværtimod kan viden, fællesskab og forståelse af egen situation være vigtige skridt på vejen mod at få en dom lempet eller ophævet.

Specialområde Udviklingshandicap var blandt de første, vi inviterede ind i projektet. Deres viden, praksiserfaringer, generøsitet, podcast og KRIGU-materiale har været en væsentlig inspiration for udviklingen af både *Min vej videre* og de øvrige værktøjer. Med KRIGU har de været first movers på et område, hvor mange har manglet konkrete og håbsbærende veje at gå.

**Fremfærd
Særlige behov**

Sopra
Quintus – Refshalevej 110 A
1432 København K
Telefon: 51 48 85 82
www.sopra.dk

Downloades gratis på www.sopra.dk

© Sopra

Design: 4PLUS4 (3971)

Tak til videnspersoner og samarbejdspartnere

En stor og varm tak til alle, der har bidraget til projektet og til udviklingen af materialerne:

- De borgere, der har medvirket i projektet, for at dele erfaringer, håb, frustrationer og perspektiver på, hvordan et domsforløb opleves indefra.
- Rikke Sørensen, ULF Ungdom, for at bidrage med borgerperspektiver og viden om, hvordan mennesker med udviklingshandicap kan få en tydeligere stemme i beslutninger og indsatser, der vedrører deres eget liv.
- Thomas Gruber, LEV, for at bringe pårørende- og interesseorganisationens perspektiv ind i projektet og tydeliggøre de udfordringer, som både borgere og pårørende kan opleve i komplekse domsforløb.
- Nana Kryger la Cour, Statsadvokaturen, for at bidrage med viden om foranstaltningsdomme, statsadvokatens rolle og de retlige rammer, som indsatsen skal forstås og dokumenteres inden for.
- Bodil Seneca Lie, VISO/Social- og Boligstyrelsen, for at bidrage med viden om handleplaner, mål, dokumentation og behovet for sammenhæng mellem dom, indsats og faglig opfølgning.
- Jan Therkelsen, Viborg Kommune og Samråd Midtjylland, for at bidrage med viden om samrådets funktion og om balancen mellem støtte, kontrol, retssikkerhed og kriminalpræventiv indsats.
- Ditte Høftoft Nielsen, Kira Ormhøj Rasmussen, Kristian Kristensen og Peter Larsen fra botilbuddet Grevenlund i Odense, for at bidrage med praksiserfaringer fra hverdagen tæt på borgerne og for at afprøve værktøjer sammen med borgere.
- Betina Sjølund Smedegaard, Maiken Søgaard og Sonja Vermeulen fra botilbuddet Kærsangervej 252 i Viborg, for at bidrage med praksisnær viden om arbejdet med borgere med udviklingshandicap og dom og for at afprøve værktøjer i hverdagspraksis.
- Anne Yde og Lis Matthiesen, Mariagerfjord Kommune, for at bidrage med myndighedsperspektivet og konkret viden om tilsyn, kriminalpræventive mål, dokumentation og samarbejdet mellem myndighed og udfører.
- Helle Høeg, Metodecenteret, for at bidrage med viden om rusmiddelbehandling målrettet mennesker med udviklingshandicap og for at bringe konkrete erfaringer fra gruppeforløb ind i projektet.
- Great Dane Kommunikation, for samarbejdet om film, optagelser og formidling af videnspersonernes perspektiver.

Tak også til alle deltagere på kursusforløbene i Ringsted, Silkeborg, København og Odense. Jeres spørgsmål, refleksioner, erfaringer og afprøvninger har været med til at kvalificere materialerne og gøre dem mere brugbare i praksis.

Materialerne er med andre ord ikke blevet til ét sted eller af én stemme. De står på mange menneskers viden, praksiserfaringer og generøse deling. Vi håber, at de kan bruges som konkret støtte i arbejdet med at styrke borgerens indefra-perspektiv, skabe bedre samarbejde på tværs og understøtte en indsats, hvor vejen fra dom til drøm bliver tydeligere, mere fælles og mere mulig.

God fornøjelse
Sopra